

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VII. Consensus in Matrimonio suppletur à solo Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

præsentia Parochi, & duorum testium ad evitandos magnos abusus, ut infra proprio loco videbimus.

Consensus itaque contrahentium necessarius est, non solum internus, sed etiam externus, id est, internus, aliquo signo externo manifestatus. Sed nunquid, interrogat aliquis, Respublica, aut certe Deus, potest consensum in hoc contractu supplere, sicuti suppletur à Repub. in aliis contractibus? Hæc est nostra sententia:

CONCLUSIO VII.

Consensus in Matrimonio suppletur à solo Deo.

Suppono ex dictis in principio hujus Sectionis; distinctionem esse inter Matrimonium, & contractum Matrimonii, quod Matrimonium sit vinculum indissolubile inter marem & feminam, ex mutua translatione potestatis corporum suorum, in se invicem facta, ad procreandam prolem ac debitè educandam; contractus autem Matrimonii sit mutua illa translatio.

Suppono præterea; translationem illam de facto non fieri, nisi per consensum maris & feminae, sive, essentialiter & formaliter esse consensum, ut patet ex dictis Concl. 1.

Suppono denique; etiam alios contractus essentialiter & formaliter consistere in consensu contrahentium; nam omnis contractus est pactum, quod à pactione dicitur: hæc autem definitur l. 1. ff. de Pactis: *Duorum plurimumve in idem placitum consensus.* His suppositis.

Controvertitur inter DD. Catholicos, an saltem Deus possit supplere consensum maris & feminae in Matrimonio, ita ut oriatur idem vinculum seu eadem obligatio ex sola voluntate Divina, quæ de facto oritur ex consensu maris & feminae.

Conclusio nostra affirmat, quam Hi quæus in suo Comment. 4. dist. 28. q. un. n. 6. vocat magis consonam Doct. Subr. in dist. 26. Concl. 2. ubi docet, magis consonum esse, ut inducatur hæc obligatio per mutuum consensum, quam quod à Legislatore instituite, supple à Deo, induceretur, supponens induci potuisse. Et in fine Concl. 1. & aliàs docet, vinculum hoc esse de lege naturæ tanquam consonum, non verò necessarium, sicut principium, aut Conclusio necessariò sequens. Et dist. 27. q. 2. non loquitur de hoc consensu, verbis expresso, tanquam de causa præcisa simpliciter, & sine qua nequiret induci; causa autem efficiens, non involvens imperfectiorem, suppleri potest à Deo. Quod ergo consonum est tantum legi naturali, obligationem

non inducit ex natura sua, sed ex mente Legislatoris. Undè supra dist. 26. Concl. 1. probatum est, Matrimonium institutum esse, contra Vasquez, à Deo. Hæc ille.

Quidquid sit de mente Scoti, hæc sit principalis probatio hujus doctrinæ; quia consensus maris & feminae, tantum est causa efficiens Matrimonii seu vinculi matrimonialis, teste Florent. in Decret. Eug. ibi: *Causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuum consensus per verba de presenti expressus;* neque apparet ulla imperfectio seu repugnantia in eo, quòd Deus illam causam efficientem suppleret in hoc contractu, sicuti Respub. Ecclesiastica vel Civilis supplet aliquando consensum suorum subditorum in aliis contractibus.

Respondet Pontius lib. 2. c. 3. num. 10. Cùm hæc matrimonialis conjunctio non tantum sit corporum, sed etiam animorum, per dominium mutuum ad utendum invicem, & hujusmodi dominium sine consensu esse repugnet, repugnat etiam, quòd ea conjunctio, quæ necessariò debet esse voluntaria, sit ab alio, quam à contrahentibus; veluti repugnat, actionem liberam voluntatis creatæ fieri à solo Deo, secundum modum libertatis.

Sed contra; conjunctio illa animorum non est ipsum vinculum matrimoniale, sed causa efficiens istius vinculi quantumcumque enim postea conjuges animis dissentiant, nihilominus manet vinculum Matrimonii; adeòque illud vinculum non potest essentialiter consistere in illo consensu seu conjunctio animorum, quamvis illum supponat, tanquam causam sui efficientem, quam nos cõtendimus à Deo posse suppleri non minus, quam aliæ causæ efficientes, nisi ostendatur specialis repugnantia. Ostendum itaque manet Pontio, quòd dominium mutuum ad utendum invicem, repugnet esse sine consensu maris & feminae; & per consequens, quòd repugnet, ut conjunctio matrimonialis, quæ necessariò debet esse voluntaria, sit ab alio, quam à contrahentibus.

Porro conatur id ostendere Pontius supra num. 5. hæc ratione. Quia, ut non esset peccatum fornicationis accessus illorum, necessarium esset, ut vir non accederet alienam, sed suam, & mulier similiter: ergo debebat tradi à Deo corpus viri feminae, & e contra corpus feminae viro, scientibus etiam illis, unum transferri in potestatem alterius; aliàs nunquam licitè copulari possent, cùm præcepta naturalia indispensabilia sint. Ergo acceptabit uterque traditionem: traditio enim sine acceptatione intelligi nullo modo, neque ratione potest; sine meo namque consensu, nihil potest incipere esse meum. Ergo interveniat ibi necesse est mutua traditio, & ac-

Probatio principalis,

227. Responsio Pontii.

Rejicitur.

228. Probatio opposita sententia, ex Pontio.

ceptatio. Nam eo ipso quod est acceptatio, necessariò etiam per rationem intelligitur traditio; acceptat enim ad usum non alieni corporis, atque idèò vult etiam corpus suum non esse alienum. Ergo nihil deest ad veram Matrimonii rationem. Quare circumstantia corporis alieni, aliter quàm per Matrimonium, mutuo consensu celebratum, tolli non potest. Hæc ille.

229.
Confirmatio.

Et prosequitur n. 6. Sed quò magis constet verum esse, quod diximus, concidamus ista minutius & distinguamus. Vel quando Deus tradit viro corpus femine, & feminam viro, uterque consentit in eam traditionem, & cum eo consensu præmissò copulantur. Si hoc dicatur, planum est, ibi intervenire Matrimonium. Quid enim ampliùs ad Matrimonium requiratur non video. Quòd enim Deus fuerit, qui primò tradiderit, parùm refert, quandoquidem consenserint invicem illi traditioni, & cum eo consensu, quo voluerunt, unum transferri in potestatem mutuam alterius, copulati sint.

Vel traditio fuit à Deo facta, illis reluctantibus nolentibusque acceptare traditionem, à Deo factam unicuique de corpore alterius, & noluerunt copulari. Et in hoc casu, si potest aliquid acquiri alicui illo invito, dicemus, non esse reverà in illis voluntatem oppositam traditioni, quàm transferuntur mutuo, sed oppositam usui, quòd non tollit rationem Matrimonii. Idquè ex eo indicio colligi potest; quia si jam illi voluntariè copularentur, non accederent ad alienam, & ex consequenti erat signum animi & consensus illorum, quo consenserunt in dictam traditionem. Sed addo: nihil posse alicui quæri illo invito, licet auferri possit invito; traditionibus enim & usucapionibus dominia transferuntur. Hucusque Pontius.

230.
Contra arguitur.

Sed quò magis constet, falsum esse, quòd dicit, concidamus ista minutius, & distinguamus. Prorsùs verum est, traditionibus & usucapionibus transferri dominia etiam corporum in Matrimonio; ergo nihil potest alicui quæri illo invito; disting. Consequens, illo invito, nisi aliquis suppleat ejus consensum, concedo totum: eo invito, dum aliquis supplet ejus consensum, nego Conseq. Pater in patre, qui dat aliquid filio, nondum emancipato, & nomine ipsius filii, etiam contra voluntatem ejus, acceptat eam donationem; nam ipsa valida est, & per eam acquiritur jus filio contra suam propriam voluntatem; quia voluntas parentis censetur voluntas filii. Similiter, quando pater contrahit nomine filii cum aliquo tertio, ipse filius obligatur, & itidem tertius, cum quo pater contraxit, tamen si fuerit factum contra voluntatem filii.

Confirmatur: quia nos omnes contraximus debitum peccati originalis, & ipsum ori-

ginale, in voluntate primi parentis, sine consensu propriæ voluntatis, & per consequens, debitum peccatæ. Cur ergo simili modo non possent vir & mulier contrahere obligationem seu vinculum Matrimonii? Maxime, cum si Adam perseverasset, nos omnes habuissemus jus ad justitiam originalem, etiam contra propriam voluntatem, suppleante ejus defectum voluntate Adami.

Itaque Deus se solo potest viro dare jus in corpus mulieris contra voluntatem mulieris, nisi tamen acceptet per se, vel per alium, et non acquiritur. Similiter potest mulieri dare jus in corpus viri contra voluntatem viri, nisi tamen acceptet per se, vel per alium, et non acquiritur; sin autem ambo acceptent per se, vel per alium, quid nisi foret ibi vinculum Matrimonii; & per consequens, quid nisi licet possent uti mutuis corporibus ad generationem prolis? Nemo dubitat. Sed negat Pontius Deum posse pro viro & muliere illam traditionem acceptare, & idèò, nisi ipsi propriam suam voluntatem eam acceptent, semper manere corpora eorum aliena, & idèò non posse esse licitum usum illorum corporum ad generationem prolis.

Quæro ego; cur potius voluntas mea suppleri potest à Deo in traditione proprii corporis, quàm in acceptatione alieni? Nulla quippe apparet ratio disparitatis. Sicut ergo donatio corporis mei, facta à Deo, qui est dominus corporis, sine meo consensu, valida est, ita & acceptatio corporis, quam Deus facit nomine meo, contra meam voluntatem, valida erit; non enim ostendi potest vel ex jure, vel ex ratione, potius requiri consensum proprium ad acceptationem, quàm ad donationem. Si ergo possit Deus suppleme meum consensum in donatione proprii corporis, cur non etiam in acceptatione corporis alieni?

Quia, inquis, per donationem proprii corporis, nihil acquiritur invito; sed tantum aliquid auferitur ab invito; in acceptatione corporis alieni, aliquid acquireretur invito, quòd nequit fieri. Respondeo: jam supra diximus, aliquid posse acquiri invito per voluntatem alienam, suppletem defectum propriæ voluntatis.

Ceterum quòd Pontius supra dicit n. 5. Cum præcepta naturæ alia indispensabilia sint, hoc apud nos, & omnes Scoticas est falsum; nam ipsi cum Scoto docent, Deum posse dispensare in præceptis 2. tabulæ, excepto eo, quòd est de vitando mendacio; ergo tamen nec vir, nec mulier, vellent acceptare traditionem corporum, à Deo factam, adhuc absque peccato possent copulari, dummodo Deus dispensaret in præcepto. Non machaberis. Immo tamen non dispensaret, dummodo Deus traditionem factam pro ipsi acceptasset; copula enim à parte rei non foret fornicaria, tamen.

metu copularentur, reluctantes omnino acceptationi divinæ, & nolentes uti mutuo corpore tamquam proprio, sed tamquam alieno; sed tantum esset fornicatio in affectu voluntatis, quam etiam possunt committere, qui propria voluntate Matrimonium celebrant, si utantur mutuis corporibus, non tamquam propriis, sed tamquam alienis.

Præterea: non satis intelligo, quod Pontius ait supra n. 6. *Et in hoc casu, si potest aliquid acquiri alicui, illo invito; dicemus, non esse reverà in illis voluntatem oppositam traditioni, quâ transferuntur mutuo, sed oppositam usui, quod non tollit rationem Matrimonii.*

Quomodo enim hoc potest dici? Nam immediatè ante dicitur: *Vel traditio fuit à Deo facta, illis reluctantibus, nolentibusque acceptare traditionem, à Deo factam unicuique de corpore alterius, & noluerunt copulari.* Si traditio facta est illis reluctantibus, quomodo dicemus, non esse reverà in illis voluntatem oppositam traditioni? Et si aliquid potest acquiri alicui, illo invito, cur non poterit acquiri dominium corporis per traditionem, à Deo factam & à Deo acceptatam illis reluctantibus?

Hercule vinculum hoc (inquit Hiquæus supra n. 9.) non sequitur præcisè ex consensu conjugum, sed ex lege; quia ut est contractus legitimus inducit vinculum.

Unde impediti, aut inhabiles ad contrahendum, quantumlibet consentiant, non inducunt vinculum: & contrahentes alio modo, quam sit præscriptum per legem, similiter non inducunt vinculum: ergo consensus ipsorum, in virtute legis inducit vinculum, & non ex propria natura; ergo ut inducit, vel non inducit, continetur perfectè in voluntate Legislatoris, & consequenter potest disponere Legislator de vinculo, independentè à voluntate contrahentium. Ita argumentatur hic Auctor. Valeat quantum valere potest.

Meo iudicio tantum probat; Legislatorem posse invalidare consensum contrahentium, quod non solum habet locum in Deo, sed etiam in Legislatore humano; cum tamen Omnes ut certum supponant, neque Ecclesiam, neque Rempubliam Civilem posse hic supplere defectum consensûs contrahentium; quod tamen nos tribuimus Deo, non tantum, quia ipse instituit Matrimonium; sed maxime, quia ipse habet plenam & absolutam potestatem cum dominio perfecto in corpus, animam, & voluntatem conjugum, independentè ab eorum consensu; ergo potest eorum corpora tradere, & acceptare; tum ad usum generationis, tum ad perpetuam vitæ consuetudinem, independentè ab eorum consensu, quod sufficit ad vinculum matrimoniale; quamvis ipsi non possint uti mutuis corporibus, absque peccato inter-

no fornicationis, nisi ratum habeant, quod Deus pro ipsis fecit.

Dices cum Sanchio lib. 2. disp. 26. n. 5. ubi tenet oppositam sententiam; copulatio animorum conjugum pendet ab illorum voluntate consentienti, non tantum in genere causæ efficientis, sed quodammodò etiam in genere causæ formalis; sicut visio pendet à potentia visiva, & conjunctio affectiva amantis, & amati, ab amore voluntatis; hæ autem fieri nequeunt absque propriis causis.

Respondeo; sed nunquid hæ etiam permanere possunt absque propriis causis, sicut copulatio animorum conjugum, seu vinculum matrimoniale, permanere potest absque illorum voluntate? Si affirmas; dico, quod etiam primò produci possint absque propriis causis à solo Deo; quamvis non cum denominatione extrinseca actionis vitalis, aut liberæ; & consequenter concedi possent, illam obligationem seu vinculum, quod permanet inter conjuges ex sola Dei voluntate, non ita propriæ appellari posse vinculum Matrimoniale; interim à parte rei est idem cum illo, quod oritur ex proprio eorum consensu.

Itaque vinculum Matrimoniale non pendet à proprio consensu conjugum tamquam à causa formali intrinseca; sed dumtaxat, tanquam à causa efficiente aut formali extrinseca, quam Deus potest supplere. Nam voluntas, secundum Multorum sententiam, potest absolute ferri in incognitum; cum tamen cognitio sit aliqua forma extrinseca actûs voluntatis. Repugnat, inquit Hiquæus supra n. 7. causam formalem & efficientem concurrere in idem, respectu ejusdem effectus, sive physice, sive moraliter; quia ex modo, & genere caufandi differunt, cum causa efficiens extrinsecè se habeat ad effectum, causa formalis è contra intrinsecè, & actio causæ efficientis terminetur ad formam, & ejus unionem; nulla autem forma seipsâ unitur ex propria virtute. Consensus præterea, ut est actualis, transit, vinculum manet. Hæc ille.

Sed tantum probat, consensum non esse formam intrinsecam, quod Sanchez supra n. 6. admittit, dicens: Consensus non tantum est causa efficiens, sed etiam formalis, extrinseca tamen Matrimonii; sicut Deus nequit facere meritum, absque voluntatis consensu, cum tamen consensus sit causa efficiens meriti; quia meritum ut sic, non tantum dicit ordinem ad consensum voluntatis, tanquam ad causam efficientem, sed etiam tanquam ad formalem extrinsecam.

Respondeo disparitatem esse; quòd ad meritum requiratur essentialiter libertas indifferentiæ voluntatis humanæ, quæ neutiquam reperitur in actu, quem Deus se solo causet in voluntate; at verò, ut ego siam dominus alicujus corporis, etiam ad generationem

236. *Obiectio ex Sanchio.*

Solvitur.

237. *Vinculum Matrimoniale non pendet à proprio consensu conjugum, ut à causa formali intrinseca.* Hiquæus.

238. *Disparitas hic inter meritum & Matrimonium.*

prolis, sufficit, ut Deus, qui est dominus totius naturæ, & perfectius habet jus in nostra corpora, quam nos ipsi, velit me esse dominum istius corporis ad talem finem; hoc ipso enim possum licitè uti illo corpore, si velim, dummodo & alia pars possit licitè uti corpore meo; si autem nolit licitè uti, per hoc non tollitur obligatio; ac proinde ego sine peccato possem contra voluntatem alterius uti ejus corpore; quia ab ipso pendet, ut etiam bene utatur meo corpore, adedque peccatum, si quod intercedit, ipsi, non mihi imputari debet.

239.
Alia ob-
jectio ex San-
chio.

Si rursus objicias cum Sanchio supra n. 5. Nequit Deus constituere relationem in aliquo, cum vero actu formali illius absque ejus fundamento; ut paternitatem in aliquo, per quam verè pater dicatur, absque generandi actu: sed Matrimonium est relatio inter conjuges, consensus autem est fundamentum; ergo implicat Matrimonium esse absque proprio consensu.

Resp. Hi-
quai.

Respondet Hiquæus supra n. 9. paternitas non dependet à generatione, ut à fundamento, seu subiecto inherentiæ, sed ut à ratione fundandi; quia nempe generatio requiritur, ut ponatur terminus paternitatis in esse, scilicet filius, sine quo nequit paternitas esse; sed in proposito non ita se habet consensus ad vinculum, quod inter personas resultat, posito consensu, & eo præterito manet; quia perinde inesset per solam Dei voluntatem, vel per actum voluntatis aliorum, si Deus institueret sic, tradendo hanc potestatem Reipublicæ, aut parentibus: ergo non præcisè ita dependet à voluntate propria conjugum, quin de potentia absoluta aliter fieri possit. Hæc ille.

240.
Vinculum
matrimo-
niale est ve-
l ratio ratio-
nis, ex Scoto.

Adde; vinculum Matrimoniale non esse aliquam relationem, saltem realem intrinsecus advenientem, seu prædicamentalem strictè dictam, qualis est paternitas, sed extrinsecus tantum advenientem. *Vel, quod verius videtur* (inquit Scotus 4. dist. 26. q. un. n. 16.) *relatio rationis; quia nihil est ibi, nisi dominium novum, & nova servitus per novam commutationem: sed dominium tale, vel servitus nihil reale ponit in domino, vel servo.* Quid ergo? Ens aliquod morale, sicut est omne dominium vel jus in aliquam aliam rem. A parte rei nihil est aliud, quam fuisse præstitum consensum in talem, vel talem rem. Nulla autem est ratio, quare sicut Deus potest supplere illum consensum respectu aliarum rerum; ita etiam non possit eundem supplere respectu corporis ad actum generationis, transferendo dominium; ita ut licitè possint uti mutuo corpore, si velint uti dominio, sibi concessio, & à parte rei competente; quid autem aliud ad vinculum Matrimoniale requiritur?

241.

Inferat aliquis: igitur etiam sine mutuo

proprio consensu habebitur non solum vinculum Matrimoniale, sed etiam contractus Matrimonialis; sicut quando pater contrahit pro filio, vel tutor pro pupillo, filius & pupillus consentur talem contractum celebrare.

Respondeo; quæstionem esse de nomine; veluti, quando Deus se solo aliquem obligaret (sicuti obligare potest) ad vota Religionis; talis quippe propriè non diceretur votare, quia votum videtur significare promissionem, quæ essentialiter dicit proprium consensum. Et sic itidem contractus Matrimonialis in rigore videtur importare consensum proprium. Aliud est de contractu patris pro filio, aut tutoris pro pupillo: quia ibi verè pater & tutor contrahunt; Deus autem non potest dici propriè contrahere Matrimonium, est eo modo, quo dictum est, transferret dominium corporum; sed solum utitur supremo dominio, & liberà dispositione de re propria, quæ non alligatur voluntati creature, nisi tantum ex condementia, & non ex necessitate.

Undè licet admitteret aliquis, Deum non posse inducere vinculum Religionis, ortum ex voto, sine consensu & actu voti, adhuc non posset negare secundum Hiquæum supra n. 12. hanc Conseq. ergo similiter non potest inducere vinculum Matrimonii; quia, inquit ille, votum essentialiter includit promissionem, quæ nequit esse sine proprio actu promittentis; at vinculum Matrimonii consistit in dominio, & servitute, quæ ex mera potestate Dei, supremi Domini, potest induci sine actu conjugum. Hæc ille. Interim docet eodem numero, Deum posse suo præcepto inducere eandem obligationem in specie, ex motivo etiam Religionis, & imponere observantiam trium virtutum Evangelicarum, citra consensum ejus, cui imponeretur talis obligatio.

Sed quæro ego; tali casu oriretur obligatio ex contractu Matrimonii? Quomodo, quandoquidem nullus contractus præcesserit? Siquidem, ut statim dixi, Deus non propriè diceretur contrahere Matrimonium, sicuti etiam non propriè diceretur votare, quando alteri imponeret obligationem ex Religione trium virtutum Evangelicarum. Proinde sicuti hæc obligatio non oriretur ex voto, ita nec ista ex contractu Matrimonii; nam contractus Matrimonii tam essentialiter includit proprium consensum, quam votum Religionis. Et hinc, sicuti Deus, quamvis possit mihi imponere obligationem justitiæ, & etiam Religionis in ordine ad statum Religiosum, non tamen obligationem specificam fidelitatis ad Deum; quia hæc supponit essentialiter promissionem; sic itidem, quamvis possit imponere obligationem justitiæ in ordine ad statum Matrimoniale, haud equi-

dem obligationem conjugis, quatenus foret ex parte spectans ad fidelitatem; ut bene notat Herincx hic disp. 3. n. 2. quia & hæc ipsa supponit essentialiter contractum humanum, qui, ut supponitur; hic non intervenit.

Restat unica obiectio; quod illi, quos Deus sic conjungeret sine proprio consensu, immo cum proprio dissentio, possent apponere conditionem, contrariam substantiæ Matrimonii, v. g. impedimentum proles; ergo saltem tunc non oriretur aliqua obligatio ex voluntate Dei.

Respondet Hiquæus supra n. 14. sicuti vinculum in eo casu non dependeret à voluntate ipsorum, ita etiam nec ab inordinata voluntate in impedimentum proles. Neque hoc esset contra substantiam Matrimonii in casu Concluf. quamvis de facto sit contra substantiam Matrimonii, ut fit per contractum & mutuam consensum, ex quo injicitur vinculum tamquam ex causa: nam sicut contractus legitimus nequit stare contra legem contractus, ita etiam non compatitur, cum voluntate positiva impediendi finem intrinsicum contractus, qui per legem determinatur, ideò annullat contractum; sed in eo casu non consisteret Matrimonium in contractu per consensum conjugum, ideò ad vinculum ejus nihil faceret eorum perversitas, aut repugnantia; quia vinculum teneret independentem ab ipsis; sicut tenet de facto in iis, qui supposito contractu procurant venena sterilitatis, aut alio modo impediunt prolem; quod non dissolvit contractum aut vinculum per voluntatem antecedentem tenens, independentem à voluntate consequente perversa contra finem contractus. Sic ergo in casu expresso, nullo modo ab eorum voluntate dependeret vinculum Matrimonii, sed esset ex necessitate imposita per voluntatem divinam, & staret finis præfixus ex eadem voluntate, non obstante repugnantia ipsorum. Hucusque Hiquæus.

Ceterum Aliqui apud Sanchez supra asseverant, Deum immediatè conjunxisse primos parentes absque illorum consensu, idque Christum significasse illis verbis Matth. 19. Quos Deus conjunxit. Et hoc (inquit Sanchez) dicit esse probabile Palud. 4. dist. 26. q. 2. a. 2. Sed quamvis præcedens opinio satis probabilis sit (intelligit nostram Concluf.) hoc tamen additum non est verum. Quia ad suam Dei providentiam spectabat, ne Matrimonium primum, quod aliorum norma & exemplar erat, absque proprio consensu confilteret. Hæc ille.

Sed ego hoc apud Paludanum non invenio loco citato, neque in tota illa distinctione. Et verò illa verba Christi non fuisse dicta de solo Matrimonio Adami, & Evæ; sed de omni Matrimonio fidelium, nimis clarum est, quam ut indigeat aliqua probatione: vel

ergo probant, omnia Matrimonia fidelium solo consensu Dei constare, quod falsissimum est, vel non probant sufficienter, Deum immediatè conjunxisse primos parentes, absque illorum consensu. Satis est ad veritatem istorum verborum, quod Deus instituerit indissolubilitatem Matrimonii; nam continuò adjungitur: *Homo non separat*. Nescio itaque, unde probabilis posset dici hæc sententia, nisi ex eo, quod in Scriptura non legatur expressus consensus Adæ, & Evæ; sed hoc nihil est; quia indubiè multa facta sunt, quæ in Scriptura non exprimuntur. Sufficit nobis, quod Deus possit facere, tamen quod potest facere, nunquam fecerit.

Sed numquid etiam Ecclesia, aut Respublica potest; Concluf. negat, quando asserit, soli Deo hoc competere. Estque communis Omnium sententia, à qua non licet recedere in re tanti momenti.

Probat autem eam Sanchez lib. 2. disp. 27. n. 2. Primò, ex fine Matrimonii; cum enim ad solis educationem, mutuamque amorem ordinetur, frustraretur utique hoc fine, si consensus conjugum in illo ineundo desideraretur. Secundò; quia Matrimonium de se est vinculum perpetuum, nullum autem violentum perpetuum est. Sed hæc duæ rationes idem probant de Deo; adedque minus efficaces sunt, nisi aliquid aliud accedat.

Probat itaque 3. Quia omne vinculum per Rempub. factum, potest per ipsam dissolvi; Matrimonium autem consummatum nullà humanà potestate potest dissolvi. Probat 4. quia aliàs posset Ecclesia separare uxorem à viro, & tradere eam alteri. Quæ duæ rationes non habent locum in Deo; qui potest vinculum Matrimonii etiam consummati dissolvere.

Tandem probat; quia Trident. sess. 24. de Matr. c. 9. excommunicat omnes Principes, ad Matrimonium compellentes; ergo supponit non posse compellere. Sed hæc Conseq. negari posset; quia est de Principes ex se hoc possent, potuit Ecclesia istis illam potestatem eripere, & prohibere sub poena excommunicationis ejus exercitium, propter multa inconvenientia, quæ nata sunt inde sequi; sicuti reservat sibi potestatem constituendi impedimenta dirimentia Matrimonium, quam alioquin per se loquendo habent Principes, ut suo loco videbimus.

Optimè ergo probatur communis sententia ex eo, quod Ecclesia nusquam agnoverit in se potestatem vel conjungendi aliquos, citra eorum consensum; vel conjunctos Matrimonio consummato, dissolvendi, quod manifestum signum est, Deum sibi eam potestatem reservasse. Alioquin non est dubium, quin aliquando Ecclesia attentasset dissolvere Matrimonium consummatum. Si Ecclesia non habet

246.
Ecclesiam
aut Rem-
pub. non pos-
set supplere
hic consen-
sum, Probatur
ex Sanchez
obio.

247.
Optima pro-
batio.

habet illam potestatem, non est verisimile, Rempublicam cam habere; cum hoc ipso quod Deus elevaverit Matrimonium ad rationem Sacramenti, concesserit Ecclesie sue omnem potestatem circa hunc contractum, quam habet Respublica, & majorem, cum Ecclesia, ut statim dixi, reservaverit sibi potestatem constituendi impedimenta dirimentia.

248. Vbi Christus reservaverit sibi illam potestatem. Matth. 19.

Quæris; ubi Christus reservaverit sibi illam potestatem? Respondeo: Matth. 19. quando dixit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: posset autem separare, quod minus est, si posset eos invitos conjungere, quod majus est; nam Ecclesia probabiliter potest dissolvere Matrimonium ratum non consummatum, & sæpius dissolvit; tametsi nunquam legatur invitos Matrimonio copulasse; ergo hoc, majus est illo. Et Omnes concedunt, Deum posse dissolvere Matrimonium consummatum, etiam invitis conjugibus, estò Multi negent, Deum invitos posse conjungere.

249. Objeçtio ex c. 30. de Spons. & c. fin. de Condit. ap. pos.

Sed dicit aliquis: cap. *Is qui fidem*, de Sponsal. decernitur, sponsalia transire in Matrimonium per copulam, nec admittendam esse probationem dissensus. Et cap. fin. de Condit. appof. deciditur, Matrimonium sub conditione impossibili initum, esse validum; cum tamen in his casibus sæpius deficiat consensus.

Solvitur.

Respondeo: in cap. *Is qui*, Ecclesia nititur præsumptione consensus dati ante, vel per ipsam copulam, ut alibi diximus; non enim præsumitur voluisse peccare, qui potuit in eodem actu non peccare, & ideò non admittit probationem contra hujusmodi præsumptionem, quia est præsumptio juris, & de jure, ut bene Gloss. in illud cap. verb. *Contra præsumptionem*:

250. Quæplex sit præsumptio.

Nota, inquit, circa hujusmodi præsumptiones: quod præsumptio alia est juris & canonis sive legis, alia hominis, alia nature, alia facti. Præsumptio juris & canonis, sive legis, sive juris, sive de jure, quod idem est, non recipit probationem in contrarium; ut, lex præsumit, mulierem stipulatam dotem sibi reddi, quæ non est stipulata: & si quis vellet probare contrarium, non auditur. Cod. de Rei uxore actio. l. 1. §. 1. Et ita præsumptum dicitur istud Matrimonium....

Præsumptio juris & de jure non recipit probationem in contrarium; secus præsumptio hominis.

Præsumptio hominis est, cum præsumitur contra aliquem hominem propter malam famam: contra hanc præsumptionem bene admittitur probatio in contrarium, supra eod. Cum in tua.... Præsumptio nature est, ut cum exheredo filium meum, præsumitur contra me, quod injustè exheredaverim eum, & hoc propter naturam: & ideò hæredes mei probare tenentur, quod justè exheredaverim eum, C. de Inoffic. test. l. Omnimodo ver. Si tamen. Præsumptio facti alia præcedentis circa futura, ut si semel calumnia-

tus es contra me, & iterum velis me accusare, præsumitur modo te velle iterum calumniari. ff. de Accu. Si qui, §. Iisdem 3. q. 10. Placuit. & cap. Si accusatorum, & supra de Præsumpt. Mandata. Et cap. Scribam eis. Præsumptio facti subsequens circa præterita est, ut si aliqui fuerint accusati de crimine adulterii, quod depelebant præteriti proximitatis, si postea in Matrimonium se conjunxerint, manifestè præsumitur facinus, in quo accusati fuerunt, C. de Adul. Si hi qui adulterii....

Et est alia præsumptio juris tantum, ut si vir diu cohabitavit uxori, præsumitur ab eo cognita. C. 32. q. 1. Dixit dominus. & 27. q. 1. Nec sunt aliqua. & contra hanc præsumptionem probatio admittitur supra de Probat. Proposuit & ff. de Probat. Si chirographum: Sed hic non fuit substantia & forma conjugalis contractus, de qua dicitur supra eod. Tua. Unde non est Matrimonium. Satis dicitur hic fuisse substantia & forma: quia consensus & forma fuit hic, licet per verba de futuro, quæ per carnalem copulam subsequentem fiunt de presenti præsumptivè: sed per carnalem copulam subsequentem præsumitur consensus, per verba præcedentia designatur forma, licet illa ab initio fuerint de futuro. Bern. Huculque Gloss. Quæ multam & utilem doctrinam continet, & ideò volui totam hic describere.

Quamvis ergo in illo jure præsumatur Matrimonium ex copula secuta, adeò, ut contra eam præsumptionem non admittatur regulariter probatio; interim tamen, si reverà non intercesserit consensus internus de presenti, neutiquam suppletur à Republica, sed Matrimonium in foro Dei non subsistit, ut expressis verbis docet Scotus dist. 28. q. un. num. 4. Et per hoc ad illud quod adducitur extra. Concedo enim, quod non mutetur consensus prior in matrimoniale, secundum veritatem non est Matrimonium, licet Ecclesia sic præsumat.

Atque eadem responsio applicari potest & debet cap. fin. de Condit. appof. nam si ille, qui conditionem impossibilem apposuit, reverà non habuit internum consensum de presenti, Matrimonium in foro Dei nullum est, tametsi Ecclesia præsumat illud validum, quia præsumit consensum internum, de quo infra proprio loco.

Objicitur 2. Princeps in omnibus aliis contractibus potest consensum supplere, & contrahebentibus invitis transferre dominium, et eosque in servitutem redigere; ergo potest etiam corporum dominium transferre.

Objicitur 3. quia ideò potest Deus, ut supra diximus, corporum dominium & potestatem transferre, quia majus in ea dominium habet, quàm ipsimet contrahebentes; sed homo plus est Reipub. quàm suiipius, teste Arist. in Polit. ergo potest similiter Respub. Ref.

Respondet Sanchez supra n. 4. ad 2. objectionem: in aliis contractibus non impediri finem illorum, Principe supplente consensum; secus autem in Matrimonio. Ad 3. autem dicit: habere majus dominium Ecclesiam quoad alios contractus, quam quoad Matrimonium, unde potest in aliis contractibus consensum supplere, in Matrimonio autem minimè. Hæc ille.

Sed videtur petere principium; nam hoc est quod quæritur; an Ecclesia aut Respublica habeat majus dominium quoad alios contractus, quam quoad Matrimonium, quoniam videtur habere æquale jus in corpora; sicuti in aliis bonis externis; quandoquidem, ut dicitur in 2. objectione, Respub. possit contrahentes invidios in servitute redigere. Probatur itaque oportuit majus illud dominium quoad alios contractus, & non suppositum.

Optimè autem probatur ex praxi Ecclesie & Reipub. constat quippe, sæpè in aliis contractibus Rempublicam supplere defectum, immò sine ullo contractu transferre dominia aliarum rerum ab uno in alterum, etiam domino invito; item in pœnam delicti, hominem liberum redigere in servitute, quantumcumque repugnet; at verò translatio domini corporum, ad usum generationis, ipsis omninò invitis, quorum corporum dominium transfertur, nusquam legitur. Solum potest Respublica, justa de causa compellere aliquem ut nubat, de quo suo loco.

Nec puto Aristotelem, quando dixit in Polit. hominem plus esse Reipublicæ, quam sui ipsius, intellexisse, hominem plus esse Reipub. quoad usum corporis in ordine ad generationem. Id ergo intelligendum arbitror de iis operibus, in quibus non intervenit ratio aliqua specialis, quare non censeantur subiecta dispositioni Reipublicæ.

An fortè existimas, Rempublicam me posse obligare ad statum Religiosum, ad obedientiam, castitatem & paupertatem? Erras toto cælo. Et tamen, Deus hoc potest. Quæ ratio disparitatis? Quia Deus est supremus Dominus omnium creaturarum, & potest eas obligare ad quæcumque difficillima; quia & ipse gratiam largiri potest, quibus facilia fiant; at verò Ecclesia, vel Respub. solum potest obligare ad ea, quæ communiter non superant fragilitatem humanam; neque dare potest gratiam, quibus difficillima quæq; facilia fiant observata. Cum igitur tria vota essentialia Religionis difficillima sint, & communiter superent humanam fragilitatem; adedque omninò invitum ad ea obligare, non careat periculo multorum peccatorum; hinc Ecclesia, aut Respublica, cujus potestas non est in destructionem,

sed in ædificationem tantum data, nequit id facere.

Consimiliter dico; cum onera Matrimonii sint gravissima; præsertim disconvenientibus humoribus conjugum, nec Ecclesia aut Respub. cognoscere possit humores, seu naturales inclinationes hominum, foret res pleno periculo peccati, & pessimi exitus, si omninò inviti, Matrimonio per Ecclesiam vel Rempub. conjungerentur, & planè in destructionem finis Matrimonii; ac proindè talis potestas minimè competit Ecclesie, aut Reipub. nec ullatenus conveniens erat, ut competeret, sed planè expeditabat, ut Deus eam sibi reservaret, qui magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas, quod non convenit Ecclesie aut Reipublicæ.

Porro quod jam dictum est de Ecclesia & Republica, etiam consequenter dicendum est de parentibus, ut clarum est, qui non solum non possunt invitos omninò conjungere; sed neque Matrimonia filiorum, aut filiarum, sine eorum aut earum consensu contracta, aut contrahenda, irritare, ut suo loco inferius dicitur. Solum itaque Deus, tanquam supremus Dominus corporum & animorum omnium hominum, potest supplere consensum matrimoniale, id est, inducere vinculum seu obligationem matrimoniale.

Si autem à me quæritur, in quo illa obligatio consistat. Respondeo citius:

CONCLUSIO VIII.

Vinculum Matrimonii est obligatio justitiæ ad bonum Sacramenti, prolis & fidei.

Hoc vinculum propriè & simpliciter vocatur Matrimonium, & definitur à Scoto, ut vidimus in principio hujus Sect. *Vinculum indissolubile inter matrem & feminam, ex mutua translatione potestatis corporum suorum in se invicem facta, ad procreandam in bonum prolem & debite educandam.* In qua definitione primò explicatur obligatio ad bonum Sacramenti per ly *Indissolubile*; nam bonum Sacramenti nihil aliud est, quam indissolubilitas Matrimonii.

Explicatur 2. obligatio ad bonum fidei; quando dicitur: *Ex mutua translatione potestatis &c.* Nam bonum fidei nihil aliud est, quam redditio debiti conjugalis, & abstinencia à persona aliena. Undè duplex est, aliud positivum, aliud negativum. Sequitur autem ista obligatio ex mutua translatione potestatis; ad hoc quippe transfertur potestas corporum, ut vir possit uti corpore mulieris ad actum conjugalem, & mulier

G g

cor-

257.
Parentes
non possunt
invitos con-
jungere.

258.
Definitio
vinculi Ma-
rimonialis
ex Scoto, in
qua explica-
tur bonum
Sacramenti.

bonum fidei